

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ויקהל

(חלק בו שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת ויקהל, ט"ז אדר, ה'תשפ"ה (א)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2025

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ויקהל

גו', וואו די תורה איז מקדים דעם ציווי מלאכת המשכן פאר אזהרת שבת, איז רש"י מפרש: אע"פ שתהיו רדופין כו' בזריות המלאכה (פון משכן), שבת אל תדחה מפני'.

עד"ז ווייטער אין פרשת קדושים⁷ שטייט „איש אמו ואביו תיראו (און דערנאך) ואת שבתותי תשמרו" – זאגט רש"י בפירושו: סמך שמירת שבת למורא אב לומר אע"פ שהזהרתך על מורא אב אם יאמר לך חלל את השבת אל תשמע לו.

– און דאס⁸ איז רש"י מדגיש, אַז דער „הקדים" איז אַ הוכחה אַז שבת איז דוחה מלאכת המשכן?⁹

ב. מפרשים ענטפערן¹⁰:

בפ' תשא איז רש"י מפרש אַז מען לערנט דאָס אָפּ פון וואָרט „אך" – „כל

(6) שם, א ואילך.

(7) יט, ג.

(8) ולהוסיף, שמסתימת לשון רש"י עה"פ (קדושים יט, ל) „את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו" – „ואע"פ שאני מזהירכם על המקדש את שבתותי תשמורו אין בנין ביהמ"ק דוחה שבת" (ולא כתב „הקדים" וכיו"ב) – משמע, שגם שם אין הלימוד חממת הקדמות שבת למורא מקדש, כ"א מעצם הסמיכות. וראה רא"ם שם. ואכ"מ.

(9) ולהעיר שלשון רש"י כאן „הקדים כו" ליתא במכילתא כאן (שלכאורה הוא המקור דפרש"י כמ"ש הרא"ם (תשא שם) ועוד). ומשמע א) שלהמכילתא אין הכרח שהלימוד הוא מהקדמות שבת. ב) הוספת רש"י בזה – מוכיחה שמההקדמה ילפינן זה (עכ"פ – בפש"מ) וגם י"ל שמפרש כן דעת המכילתא – ודלא כחלק המפרשים הנ"ל. וראה חזקוני ובחיי כאן (לה, א).

(10) רא"ם כאן (וראה גם רא"ם בפ' תשא שם ובפ' קדושים (יט, ג. שם, ל)). וכ"ה בעוד כמה מפרשים.

א. בתחילת הסדרה שטייט „ויקהל משה את כל עדת בני" ויאמר אליהם גו' ששת ימים תעשה מלאכה גו'. שטעלט זיך רש"י אויף די ווערטער „ששת ימים" און איז מפרש: הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת.

ווי מען לערנט בפשטות איז כוונת רש"י, אַז דאָס וואָס די תורה איז מקדים² „אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן" איז אַ באַווייז אַז אזהרת שבת איז האַרבער³ ווי דער ציווי אויף מלאכת המשכן, און דעריבער איז מלאכת המשכן ניט דוחה שבת.

איז קשה (ווי מפרשים פרעגן⁴): מען געפינט כמה פעמים וואו עס שטייען צוויי ציוויים בסמיכות זליז און רש"י איז מפרש אַז דער „מאחר" איז דוחה דעם „מוקדם" – אָנהויבנדיק פון דעם זעלבן ענין דעסקינן ב' (שבת און מלאכת המשכן): אין פ' תשא, אויפן פסוק⁵ „ואתה דבר גו' אך את שבתותי תשמורו

(1) לה, א"ב.

(2) ברא"ם מביא „י"מ הקדים לאו דוקא . . . דהא אפילו בלא הקדים נמי מצינן למידק זה מדסמך כו" (וראה באר מים חיים (לאחי המהר"ל) כאן דפי „הקדים" – (רק) במעלה). אבל נוסף על קשויות הרא"ם ע"ז – הי"ז לכאורה היפך פשטות לשון רש"י.

(3) כמ"ש בכלי יקר, דברי דוד (להט"ז) ועוד כמה מפרשים, דבכ"מ המוקדם חשוב יותר. וראה לקו"ש חי"א ע' 161.

(4) ראה רא"ם, גו"א, דברי דוד ועוד הרבה מפרשים כאן. רא"ם (ועוד) בפרש"י תשא וקדושים שהובאו לקמן בפנים (וכן בפרש"י דלקמן הערה 8).

(5) לא, יג.

מלכתחילה געקענט שטיין אזהרת שבת קודם למלאכת המשכן (ומורא אב) און מ'וואָלט שוין (פון דער קדימה) גע- וואוסט אַז שבת איז דוחה מלאכת המשכן (ומורא אב)??

[שלפנז*?] וראה גם פרש"י תצא כב, יב: "אף מן הכלאים לכך סמך הכתוב" – אף שהקדים כלאים לציצית.

14) ובוזה נשלל גם התירוץ (באר יצחק כאן. וראה גם גר"א ועוד) שדוקא בפרשתנו אפשר לדייק מהקדימה כי לכאורה הוצרך להקדים מלאכת המשכן (שהרי ההקלה היתה בשביל ציווי מלאכת המשכן*), ומדקדים אזהרת שבת (הי"ד מכפי שהי' צ"ל) למדין כו'; משא"כ בפ' תשא לא היינו למדין משינוי הסדר לבד – כי גם בפ' תשא, באם הי' מקדים הציווי על שבת למלאכת המשכן (אבל – לאחורי כל הבא בהפרשה לפנ"ו), היינו למדין מזה דשבת אינה נדחית מפני מלאכת המשכן – שהרי ע"פ סדר הפרשה (בהמשך לכל הבא לפנ"ו) הי' צ"ל ציווי מלאכת המשכן קודם לשבת. ולמה הוצרך להמיעוט ד"אך", ככפנים.

(* ובפשטות י"ל שהתיבות "אני ה"א" אינן ד"ה חדש בפרש"י, כ"א המשך פרש"י: "וכן בשאר כל המצות (שנאמר) אני ה"א אתה... לא תשמע כו'". ועפ"י יומתק: א) למאי נפק"מ כאן "וכן בשאר כו'". – כי זוהי ההוספה בהפסוק "אני ה"א", דהו דין לא רק לגבי שבת (מד, סמך כו') אלא גם לגבי שאר המצות. ב) ההמשך בפרש"י לאחז"ל "איוהו מורא כו'". – דלכאורה מה שייך לד"ה זה? ועי"פ הנ"ל מובן, דמכיון שמבאר ש"מורא אב" אינו דוחה שבת ולא שאר מצות, א"כ "איוהו מורא" – לא י"ש כו'.

(* במלאכת הקדש על פרש"י כאן, דהו"ל להקדים משכן, כי מאחר שנאמר "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות גו'" עכ"ל דקאי במלאכת המשכן (שהרי בשבת לא שייכא עשי' כ"א שב ואל תעשה), וא"כ למה הכניס ציווי השבת ביתיים.

אבל מסתימת ל' רש"י לא משמע שקאי (רק) על מלאכת המשכן, ועכ"פ קאי גם על שבת (וראה טור הארוך כאן). וראה בארוכה לקו"ש ח"ד"א ע"ב 161 שגם בשבת שייך הלשון "לעשות אותם" ע"ש.

אכין ורקין מיעוטיין למעט שבת ממלאכת המשכן¹¹; ועד"ז אין פ' קדושים איז רש"י ממשיך (אין דעם דיבור שלאח"ז) "אני ה' אלקיכם – אתה ואביך חייבים בכבודי לפיכך לא תשמע לו לבטל את דברי". ד.ה. אַז אין די ביידע פאַלן מוז מען אָנקומען צו די ווערטער "אך" און "אני ה"א" צו באַוואַרענען אַז שבת ווערט ניט נדחה פון מלאכת המשכן און מורא אב.

איז דערפון גופא פאַרשטאַנדיק, אַז, אדרבה: בכלל איז דער "מוקדם" דוחה דעם "מאוחר", און דעריבער, לולא די פסוקים "אך" ביי מלאכת המשכן אין פ' תשא; און "אני ה"א" ביי "מורא אב" – וואָלט מען טאַקע געזאָגט, אַז ווייל די ציוויים אויף מלאכת המשכן און מורא אב שטייען פריער פאַר אזהרת שבת זיינען זיי דוחה שבת.

אַבער – אין דרך הפשט איז דער ביאור ניט מספיק, ווייל הא גופא קען מען פּרעגן¹²: פאַרוואָס איז די תורה מקדים ציווי מלאכת המשכן (ועד"ז "מו-רא אב") פאַר אזהרת שבת ומשום זה דאַרפן מוסיף זיין דעם מיעוט "אך" (און די הוספה "אני ה"א"¹³) – עס האָט

11) ברמב"ן תשא שם הקשה על תיבות אלו בפרש"י (וראה גם צידה לדרך שם). אבל ראה אברבנאל, ר"ע, גר"א ועוד מפרשי רש"י – שתיצרו דברי רש"י. וראה גם ראב"ע (וספורנו) שם. ועוד.

12) וכקושיית הכלי יקר פרשתנו כאן (ותירוצו בפרש"י – לכאורה אינו ע"ד הפשט).

13) ועוד להוסיף (לאידך גיסא): מפשטות לשון רש"י שם "סמך שמירת שבת כו' לומר כו'" מוכח שהלימוד (בנוגע לשמירת שבת) הוא לא מן התיבות "אני ה"א", כ"א מן הסמיכות עצמה (וכמ"ש בגר"א כאן) [והלימוד שבפרש"י מ"אני ה"א" – "אתה כו' לא תשמע לו לבטל את דברי" – הוא בנוגע ל"שאר כל המצות" (שבסיום פרש"י

מיט די ווערטער „הקדים להם אזהרת שבת כו' לומר שאינו דוחה את השבת" איז רש"י ניט אויסן צו זאָגן, אַז פון דעם וואָס די תורה איז דאָ מקדים אזהרת שבת פאַר דעם ציווי מלאכת המשכן לערנט מען אַפּ דעם דין (אַז מלאכת המשכן איז ניט דוחה שבת)

— וואָרום דער דין עצמו איז שוין אָנגעזאָגט געוואָרן פריער, אין פ' תשא, וואו עס שטייט (בציווי ה' אל משה), „אך את שבתותי תשמרו גו'", און ווי רש"י איז דאָרט מפרש (כנ"ל ס"ב), „למעט שבת ממלאכת המשכן"; און ס'איז מובן מאליו, אַז ווען תורה דערציילט דערנאָך (בפרשתנו) ווי משה האָט איבערגעגעבן אידן די ציוויים אויף שבת און מלאכת המשכן, איז דאָס געווען גענוי כאמור לעיל (כפ' תשא), אַז (ער האָט געזאָגט אידן, אַז) מלאכת המשכן איז ניט דוחה שבת —

נאָר דער דיוק דאָ איז¹⁸ „הקדים להם אזהרת שבת כו'" — דאָ רעדט זיך (ניט וועגן דער קדימה בתורה אַלס ציווי ה', נאָר) וועגן דער קדימה בדברי משה „להם":

ביי רש"י איז שווער, וויבאָלד אַז אין דברי הקב"ה למשה איז געזאָגט געוואָרן דער ציווי מלאכת המשכן קודם לאזהרת שבת, פאַרוואָס האָט משה רבינו משנה געווען און בייים איבערגעבן די ציוויים צו אידן¹⁹ — „הקדים להם אזהרת שבת כו'":

אויף דעם ענטפערט רש"י — „לומר שאינו דוחה את השבת": וויבאָלד אַז

איז דערפון משמע אַז פון „קדימה" אַליין קען מען ניט אָפּלערנען אַז דער ערשטער ציווי איז דוחה דעם צווייטן, נאָר מען דאַרף האָבן אַ מיעוט (ולימוד) מפורש, און דאָ זאָגט רש"י „הקדים שבת כו' לומר שאינו דוחה את השבת"?

מען געפינט אַן אריכות אין מפרשי רש"י¹⁵ וועלכע פאַרענטפערן די קושיא הנ"ל מיט פאַרשידענע תירוצים וחילוקים, ווען ובאיהו אופן מען קען אָפּלערנען פון „קדימה" אַז דער ערשטער ציווי איז דוחה דעם צווייטן.

אַבער (ווי גערעדט כמה פעמים), רש"י האָט געשריבן זיין פירוש על התורה אין אַ סגנון אַז אויך אַ „בן חמש למקרא" זאָל קענען פאַרשטיין כוונת רש"י פון זיינע (געציילטע) ווערטער, ניט דאַרפן דיק קיין הוספת ביאור ע"ז;

ובפרט אַז בנדו"ז איז אַ גרויסע שקו"ט אין מפרשי רש"י מיט פאַרשידענע ערליי תירוצים — איז לכאורה ניט מסתבר צו זאָגן אַז רש"י מיינט (בפשוטו של פרש"י עכ"פ¹⁶) די אַלערליי ביאורים, און איז סותם און זאָגט ניט וועלכן פון די פילע ביאורים ער נעמט אָן¹⁷.

ולכן מסתבר לומר, אַז בייים לערנען די ווערטער פון רש"י עצמם איז אַלץ מובן ומוסבר, אַזוי אַז עס פאַלן אַפּ בדרך ממילא די שאלות הנ"ל.

ג. דער ביאור אין דעם י"ל בפשטות:

15) ראה בהנסמן בהערה 4.

16) כמדובר כמ"פ שמפרשי רש"י מבארים

דברי רש"י (גם) ע"ד ההלכה כו'.

17) ובפרט שברובם צי"ג (נוסף על הקושיות

שעל כמה מהתירוצים שהובאו ממפרשי רש"י

(גופא) — שלא נרמזו כלל התירוץ בפרש"י, ואם

לזה נתכוין רש"י — הו"ל לפרש, עכ"פ ברמז.

18) כן דייק גם בבאר יצחק כאן (אלא שמפרש

באו"א).

19) כקושיית הגו"א, כלי יקר ועוד כאן. תו"א

ריש פרשתנו.

דורך מקדים זיין אזהרת שבת, און דער-
מיט משנה זיין דעם סדר הציוויים ווי זיי
זיינען געזאגט געווארן ע"י הקב"ה?

וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדים
הביאור אין פרש"י אויפן פסוק (הנ"ל)
ב' תשא, ואתה דבר אל בני לאמר אך
את שבתותי תשמרו גו': רש"י שטעלט
זיך (אין ערשטן דיבור המתחיל) אויף
די ווערטער, ואתה דבר אל בני ישראל"
און איז מפרש: "ואתה אע"פ שהפקדתיך
לצוותם על מלאכת המשכן אל יקל
בעיניך לדחות את השבת מפני אותה
מלאכה". ווייטער איז רש"י מפרש, אך
את שבתותי תשמרו – אע"פ שתהיו
דרופין וזריזין בזריזות המלאכה, שבת
אל תדחה מפני, כל אכין כו'".

פון פשטות לשון רש"י איז מוכח
אַז דאָס זיינען צוויי באַזונדערע אזהרות
אַז מלאכת המשכן זאָל ניט דוחה זיין
שבת²³ – איינע פון (איבעריקן²⁴) וואָרט
„ואתה“, און די צווייטע פון מיעוט „אך“.

איז ניט מובן:

(א) ווי מפרשים פרעגן²⁵ – תרתי
למה לי?

(ב) ווי לערנט מען אָפּ פון וואָרט
„ואתה (דבר אל בני“ אַז „אל יקל
בעיניך לדחות את השבת מפני אותה
מלאכה“.

אויך דאַרף מען פאַרשטיין די אריכות

משה האָט זיי געדאַרפט איבערגעבן²⁰
אַז מלאכת המשכן איז ניט דוחה שבת
(ווי מען האָט אים אָנגעזאָגט ב' תשא,
האָט ער דערפאַר מקדים געווען
„אזהרת שבת“.

דאָס הייסט: נוסף לזה וואָס משה
רבינו האָט אָנגעזאָגט אידן (במפורש)
אַז מלאכת המשכן איז ניט דוחה שבת,
איז בהוספה לזה, כדי צו פאַרשטאַרקן ביי
אידן דעם חומר פון אזהרת שבת, האָט
ער (אויך) מקדים געווען²¹ דעם ציווי
השבת לציווי מלאכת המשכן.

עפ"ז פאַלט אָפּ בדרך ממילא די
שקו"ט הנ"ל בפירוש רש"י – ווי שטימט
דער פירוש רש"י מיט פרש"י אין פ' תשא
און פ' קדושים – ווייל אין אונזער סדרה
רעדט רש"י בכלל ניט וועגן דעם לימוד
פון וואָנעט מען ווייס אַז מלאכת המשכן
אינה דוחה את השבת (און י"ל אַז אין
הכי נמי, אַז פון „קדימה“ ו„אחור“ בכ"ו
תוב קען מען ניט אָפּלערענען²² (ע"ד
הפשט) אַז דער „מוקדם“ איז מכריע און
איז דוחה דעם „מאוחר“).

ד. עס בלייבט אָבער ניט מובן:

וויבאלד אַז ביים אָנזאָגן די ציוויים
צו משה'ן, האָט דער אויבערשטער
ניט מקדים געווען אזהרת שבת לציווי
מלאכת המשכן (וויבאלד ס'איז דאָ
דערויף דער מיעוט „אך את שבתותי
תשמרו“) – פאַרוואָס האָט משה רבינו
געדאַרפט צוגעבן אַ תוספת הדגשה

(23) ודלא כמ"ש בדברי דוד (להט"ז) לפרש"י
שם.

(24) ראה רע"ב, באר מים חיים (לאחי המהר"ל),
דבק טוב ובאר יצחק שם.

(25) ביאורי מהרא"י (לבעל תרוה"ד), דברי דוד,
דבק טוב (בהגהות) ושפ"ח שם. – והצריכותא
בביאורי מהרא"י, דבק טוב ושפ"ח – אם זו היתה
כוונת רש"י – הו"ל לפרש.

(20) והיינו שהפירוש של „לומר“ כאן הוא לא
„ללמדך“, כ"א (כפשוטו) לומר לבני. ואין רש"י
כותב „(לומר) להם“ וכיו"ב – כי זה מובן מלשונו
שלפנ"ז „הקדים להם“.

(21) ראה גם ס' קדוקי רש"י (מירא דכ"א) כאן.
(22) ראה גם בארוכה מלאכת הקדש על פרש"י
כאן.

דורך די שינויי לשונות אין די צוויי דיבורים.

די הסברה אין דעם: דער ציווי אויף מלאכת המשכן איז געקומען – לויט פרש"י²⁷ – נאך דער סליחה אויפן חטא העגל. ווייל דער משכן איז (ווי רש"י²⁸ איז מפרש) „עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם“.

און דאָס זאָגט רש"י (אין דעם צווייטן דיבור) „אע"פ שתהיו רדופין חרזין בזריות המלאכה, שבת אל תדחה מפני“ ני"י: דער חשש וואָס מען דאַרף באַוואַרענען ביי בני ישראל איז

[ניט אז זיי וועלן אָננעמען אַז מלאכת המשכן וועגט איבער און איז דוחה שבת – וואָרום בפשטות: אידן וועלן מדעת עצמם ניט פסקנען אַז מלאכת המשכן איז דוחה שבת, זיי וועלן זיכער פרעגן ביי משה'ן ווי צו פירן זיך ביום השבת – נאָר]:

וויסנדיק אַז די השראת השכינה אין משכן איז דער באַווייז אויף כפרת חטא העגל, וועלן זיי זיין (און זיי דאַרפן זיין) „רדופין“, „ראַגן“ זיך מיט גאָר גרויס זריות צו פאַרענדיקן²⁹ די מלאכת המשכן כדי די כפרה זאָל קומען וואָס פריער, און דעריבער איז עלול, אַז די התעסקות באופן פון „רדיפה“ און

לשון פון רש"י²⁶ אין די צוויי פירושים, און די שינויים צווישן זיי:

(א) דער דיוק הלשון „אע"פ שהפקד־תך לצוותם על מלאכת המשכן“ – כאילו אַז אויף דעם איז געווען אַ מינוי מיוחד? גאַנץ תורה ומצות איז איבער־געגעבן געוואָרן צו אידן דורך משה רבינו!

(ב) „אל יקל בעיניך לדחות כו“ – און רש"י זאָגט ניט בקיצור „אל תדחה“ (וכיו"ב), ווי לשון רש"י עצמו תיכף נאָכדעם (אין דעם צווייטן דיבור).

(ג) אין דעם צווייטן דיבור ברענגט רש"י אַ ניינעס ענין „אע"פ שתהיו רדופין חרזין בזריות המלאכה כו“ – פון וואָס נעט נעמט דאָס רש"י? און פאַרוואָס איז דער ענין שייך דוקא אין צווייטן דיבור?

ה. וי"ל הביאור אין דעם:

דער חילוק צווישן די צוויי פירושי רש"י איז: אין דעם ערשטן דיבור, וואו רש"י שטעלט זיך אויף די ווערטער „ואתה דבר אל בני“, רעדט זיך כלפי משה עצמו, און ווי רש"י איז מדגיש בלשוננו: אע"פ שהפקדתין לצוותם כו' אל יקל בעיניך כו'; משא"כ אין דעם צווייטן דיבור – „אך את שבתותי תשמרו“ – רעדט רש"י בשייכות צו בני ישראל, „אע"פ שתהיו (ל' רבים) רדופין כו“.

און דאָס גופא איז דער טעם פאַרוואָס ס'זיינען נויטיק ביידע לימודים: עס איז ניט דומה ווי מען באַוואַרנט משה רבינו אַז שבת ווערט ניט נדחה מפני מלאכת המשכן, און ווי דאָס ווערט באַוואַרנט בנוגע אידן (ווי רש"י איז עס מדגיש

(26) ולא כתב בלשון קצר כבר שב"ם שם. וכן בבעה"ת עה"ת וספורנו שם.

(27) תשא לג, יא (ועד"ז בפרש"י תשא לא, יח). וראה גם פרש"י שם לפנ"ז (ל, טז בסופו), אלא ששם אפ"ל שקאי רק בציווי משה לבני ולא גם בציווי הקב"ה למשה.

(28) ר"פ פקודי. ועד"ז בפרש"י שמיני ט, כג. וראה רש"י געיל (תשא ל שם): שנתרצה המקום לישראל לסלוח להם ונצטוו על המשכן.

(29) להעיר ממש"נ (בנוגע לנדבת המשכן) „מרבית העם להביא . . והותר“ (פרשתנו לו, הו). וראה פרש"י לה, כז).

אז דאָס איז כוונת רש"י אויפן פסוק (ביים ציווי מלאכת המשכן אין אונזער סדרה³⁶) „ויאמר משה גו' זה הדבר אשר צוה ה' לאמר“ – „זה הדבר אשר צוה ה' לי לאמר לכס“ – אז דער ציווי צו משה'ן („זה הדבר“) איז געווען בלויז אויף („לאמר לכס“) צו איבערזאָגן אידן, אָבער משה אַליין איז אויף דעם ניט געווען מצווה, ווייל ער האָט געהאַט אַ „מקום שכינה“ אויך אַן דעם משכן];

נאָר וואָס דאָרף מען באַוואַרענען משה'ן – „ואתה – אע"פ שהפקדתך לצוותם על מלאכת המשכן אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה“, כדלקמן.

ו. רש"י ברענגט אַראָפּ (בס"פ תשא³⁷) דעם „סדר משנה“ ווי משה האָט גע' לערנט תורה מיט אידן: „נכנס אהרן שנה לו משה פרקו . . נכנסו בניו שנה להם . . נכנסו זקנים שנה להם . . נכנסו כל העם שנה להם כו' נמצא ביד כל העם א' ביד הזקנים ב' ביד בני אהרן שלשה ביד אהרן ארבעה וכו' כדאיתא בעירובין^{37*}“.

דער טעם פאַרוואָס רש"י איז מוסיף „וכו' כדאיתא בעירובין“ – יש לומר³⁸, אַז ער איז דערמיט מרמז אויף דעם המשך הגמרא, אַז נאָך דעם ווי משה האָט פאַרענדיקט זיינע פיר מאָל לערנען איז „שנה להן אהרן פרקו כו' שנו להן בניו פירקו כו' שנו להן זקנים פירקו“.

„זריות“ זאָל גורם זיין מען זאָל נכשל ווערן צו טאָן אין מלאכת המשכן אויך בשבת³⁰. דערפאַר באַוואַרנט מען אידן: „אע"פ שתהיו רדופין וזריון . . שבת אל תדחה מפני“.

דאָס איז אָבער בלויז בנוגע צו אידן. משא"כ משה רבינו, וועלכער האָט מלכ' תחילה קיין שייכות ניט געהאַט צום חטא העגל, און אפילו נאָכן חטא העגל ווען אידן זיינען געווען „מנודה לרב“³¹, איז אהלו של משה געווען אַן „אהל מועד“, „מקום שכינה“³² –

איז מובן, אַז כלפי משה עצמו איז ניט געווען שייך דער חשש מצד „רדופין וזריון כו'“, ובפרט אַז (ווי רש"י³³ איז מפרש) – „לא עשה משה שום מלאכה במשכן“³⁴,

[און ווי גערעדט אַמאָל באַרוכה³⁵,

30) ע"פ מתורצת קושיית המפרשים (בנוגע לפרש"י זה) מהי הקס"ד שמלאכת המשכן (שהיא מ'ע לחוד) תדחה שבת שהיא בעשה ול'ת; יש בה מיתה וכו' – כי הכוונה שיכשלו במלאכה מחמת הרדיפה והזריות כו'. וראה לקמן הערה 41.
31) רש"י תשא לג, ז (וראה גם רש"י שם, יא בסופו).

32) תשא שם, ז ובפרש"י (בפ' ה'). אבל בכל אופן מפורש בקרא שם (ט ואילך) שעמוד הענו ירד ועמד פתח אהלו של משה ודבר שם עמו (וראה פרש"י שם, יא)). ולהעיר מתו"ש שם אות כד (ט"ו) – אלא שאינו בפשט"מ.
33) פקודי לט, לג.

34) ורק הקמת המשכן היתה על ידו (כפרש"י שם. וכמפורש בקרא – שם מ, ב ואילך). – ולכאורה זה ה' גם בשבת שהרי העמידו ופרקו כל שבעת ימה"מ (פרש"י שמיני ט, כג. נשא ז, א). וראה פרש"י פקודי שם „וקם מאליו“ (וראה חת"ס עה"ת פרשתנו כאן. מלאכת הקדש כאן). אבל ראה לקו"ש ח"א ע' 183 שרק בשמיני למילואים הוקם ע"י משה באופן ד'קם מאליו, משא"כ בשבעת ימי המילואים י"ל דהקימוהו כו"כ ביחד, ע"ש. ואכ"מ.

35) לקו"ש ח"ו ע' 222 ואילך.

36) לה, ד.

37) לד, לב. – וראה גם פרש"י לעיל (יתרו יח, כג), „אהרן נדב ואביהוא ושבעים זקנים הנלוים עתה עמך“ (ולהעיר ממשפטים כד, א (וראה שם, ג"ד ובפרש"י)). וכן שם, ט) – שבפשוטו למד אתם משה במיוחד.
37*) נד, ב.

38) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 37 ואילך.

„קולא“ אין שבת⁴⁰, ובמילא: „יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה“ – עס וועט אים זיין „גרינג“ צו דוחה זיין שבת צוליב מלאכת המשכן⁴¹; באוואָרנט מען אים: „אל יקל בעיניך כו“, אַז עס זאָל ניט ווערן אַ קולא אין שבת.

עפ”ז איז פאַרענטפערט בפשטות די שאלה הנ”ל, ווי קען מען פון „ואתה דבר אל בני“ אַפּלערנען דעם ענין פון „אל יקל בעיניך“: דורך אַנזאָגן משה’ן אַז אויך דער ציווי פון שבת דאַרף זיין „ואתה דבר אל בני“ – משה אַליין זאָל דאָס זאָגן⁴² אַלע אידן בהקהלה (פּונקט ווי „הפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן“) – און ווי ער האָט דאָס געטאָן בפועל כמסופר בריש פרשתנו: „ויקהל משה גו’ ויאמר אליהם גו’ ששת ימים גו’“ – איז מודגש געוואָרן צו משה’ן אַז שבת איז ניט „קל“ באיזה אופן שהוא לגבי מלאכת המשכן⁴³.

40 ובפרט שיש טעם חזק לעשות כן – להקדים הכפרה, כנ”ל בפנים.

41 וי”ל דוגמא לדבר (גם בהלכה ובהל’ שבת) בטעה מפני שהי’ טרוד במצוה (שבת קלו, א).

42 אף שבנוגע לעונשים חמורה מציווי מלאכת המשכן (כנ”ל הערה 30). גם י”ל, שזהו דיוקו של רש”י, „אל יקל בעיניך לדחות כו“, והיינו לא שיש קס”ד שבטלו כל האזהרות דשבת לגבי ציווי מלאכת המשכן, כ”א קס”ד שיש להקל בהם (בעשיית מלאכה שאין בה חיוב מיתה, ביטול מ”ע דשבת וכיו”ב יקל משה לדחות שבת מפני מלאכת המשכן).

43 ראה גם באר יצחק תשא שם.

44 להעיר גם ממושב זקנים עה”ת כאן, שהצורך בהקהלה הי’ כדי להזהירם מעשיית מלאכת המשכן בשבת.

[און דערמיט באוואָרנט רש”י אַ שאלה גדולה בפשוטו של מקרא: ווי קומט עס אַז אהרן זאָל דאַרפן הערן פיר מאָל, און פאַר בניו איז גענוג דריי מאָל, פאַר די זקנים – צוויי, און פאַר „כל העם“ בלויז איין מאָל – ס’איז דאָך אַיפּכא מסתברא! לויטן המשך הגמרא אָבער ווערט דאָס פאַרענטפערט, ווייל (ווי די גמרא פירט דאָרט אויס) „נמצא ביד הכל ארבעה“].

עפ”ז קומט אויס, אַז אַנדערע ציוויי התורה האָבן אידן געהערט ניט נאָר פון משה’ן, נאָר אויך פון אהרן ובניו הזקנים. משא”כ ציווי מלאכת המשכן איז געווען באופן פון „הפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן“, אַז דאָס איבערגעבן צו אידן דעם ציווי מלאכת המשכן איז ניט געווען לויטן „סדר משנה“, נאָר³⁹ ווי דערציילט בריש פרשתנו: „ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם“³⁹ – משה האָט גערעדט צו אַלע אידן בשווה, אָן חילוקים צווישן אהרן ובניו הזקנים און כל העם.

און דאָס זאָגט רש”י אויף „ואתה דבר אל בני“ – ואתה אע”פ שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן אל יקל בעיניך כו“: זעענדיק אַז דער ציווי אויף מלאכת המשכן איז אין אַן אופן מיוחד פון „הפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן“, אַנדערש פון אַנדערע ציוויי התורה, קען דערפאַר ביי משה ווערן אַ סברא, אַז לגבי מלאכת המשכן איז אַ

39 הטעם י”ל בפשטות – כיון שבה לתקן „רישנתני בתוכם“ (וכנ”ל סעיף ה), ע”ד פי’ הרמב”ן ריש פרשתנו.

*39 שזה גופא הוכחה שכן נצטוה מהקב”ה (וכריכ ענינים ישנם שנפרשה רק פעולת משה ולא הציווי אילו – ראה לקמן ע’ 263 הערה 19).

* ראה רע”ב תשא שם (לא, ג), אפ”י לחומר אחר בהמתו דליכא איטורא אלא לאו בעלמא. וראה רא”ם קדוש”ט, ל (מ”ו יטעני הראשון ועוד). – ולהעיר מפרש”י ד”ה אל יצא (בשלח טז, כט).

רעדט זיך וועגן דעם ציווי משה צו בני, האָט אים דער אויבערשטער שוין אָנגע- זאָגט בפ' תשא אַז זיי דאַרף מען באַוואַ- רענען (ניט נאָר דעם דין, אַז מלאכת המשכן איז ניט דוחה שבת, נאָר) אַז „אעפ' שתהיו (איר דאַרפט זיין) רדופין וזריזין כו'\" זאָלן זיי זיך היטן פון ניט נכשל ווערן באזהרת שבת.

און כדי דאָס צו באַוואַרענען, דאַרף מען מקדים זיין די אזהרה פון שבת, וואָס די הקדמה טוט אויף אַז ביי זיי שטייט אַלעמאַל דער איסור פון שבת „פאַר\" מלאכת המשכן, ובמילא וועלן זיי שטענדיק געדענקען און זיין זהיר, אויך בשעת הרדיפה והזריזות במלאכת המשכן, אַז דאָס טאָר ניט אָנרירן דעם „שבת שבתן לה\"⁴⁵.

(משיחות ש"פ ויק"פ וש"פ ויקרא תשכ"ח)

המשכן נוגע גם אליו** ולכן הקדימו לאזהרת שבת.

(45) פרשתנו לה, ב.

** ואיז סותר הנ"ל סעיף ה שמשנה לא ה"י צריך להמשכן ולא השתתף במלאכת המשכן – כי פשיטא שבמשכן יש חידוש גם כלפי משה (הקרבת והעבודה כו'), ורק הענין ד, מקום שכונה ה"י אצל משה גם קודם המשכן, כנ"ל שם. וה"ז ענין עקרי במשכן (– ושכנתו) ושכנה באוהל משה. וראה לעיל הערה 34.

ז. ע"פ כל הנ"ל איז אויך מובן דער טעם השינוי אין סדר הציוויים צווישן פ' תשא און פרשתנו:

אין פ' תשא וואו עס רעדט זיך וועגן דעם ציווי ה' אל משה, קומט פריער דער ציווי אויף מלאכת המשכן און דערנאָך אזהרת שבת. ווייל דער עיקר איז דאָ דער ציווי אויף מלאכת המשכן, און אזהרת שבת קומט דאָ בלויז אַלס טפל, אַז מלאכת המשכן איז ניט דוחה שבת⁴⁴, דערפאַר שטייט מלאכת המשכן פריער. משא"כ אין אונזער סדרה, וואו עס

44) אבל לכאורה לא משמע כן מהאריכות בפ' תשא שם ע"ד שבת, שמוסיף ענינים חדשים* שלא נאמרו בעשה"ד [אלא שבנוגע להפרט ד, אות היא ביני וביניכם" שבפסוק זה עצמו (לא, ג) י"ל שזהו דיוקו של רש"י שם, „אות גדולה היא בינינו כו'\", שזה מבאר למה לא נדחה שבת מפני מלאכת המשכן (וראה ספורנו שם. אלשיך שם, נעתק גם בצידה לדרך שם)].

ויש לומר באו"א: הטעם שהוצרך לצוות עוה"פ על השבת הוא (גם) בשביל שבת עצמה. כי מאחר שחטאו בעגל „נחלש" אצל בני"ה, אות... ביני וביניכם" והוצרכו לתוס' זירוז ע"ז. ומכיון שמשנה לא חטא בעגל הרי אין הציווי דשבת כאן נוגע אליו והוא בשביל בני". משא"כ הציווי על מלאכת

* וכן בפרשתנו (לה, ג) מוסיף פרט חדש, לא, תבערו אש" (וראה פרש"י שם) שאינו נוגע למלאכת המשכן דוקא, וכמפורש „בכל מושבותיכם".

